

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Psalmvs Decimvsnonvs, hebræis uicesimus, ad Victoriam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

In hoc ipsum, in fine, appellat dominū adiutorem suum (quod hebr. Zuri, id est, petra mea dicitur) & redemptorem suum, non solum quod a peccatis & hypocritarum studijs redemerit, & cum in pura fidei petrā posuerit, sed quod & perseverantem & uincentem eum fecerit, aduersus uerbi aduersarios, data ei spiritus fiducia ad loquendum, Sicut Hieremias primo dicit, Ne timeas a facie eorum, quia tecum ego sum, ut eruam te, Sic Actu. iij. orabant Apostoli, ut cum fiducia uerbum possent loqui, cōtra ludæos, Et statim locus est motus, repletiq; spiritu sancto loquebantur cum fiducia.

Meditationem psal. i. & ix. abunde uidimus, Est enim exercitatio uerbi ad docendum parata, sicut infra dicitur psal. Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam, quare hic uel per Taurologiam idem geminatur, uel alterum per alterum magis explicatur.

PSALMVS DECIMVS NONVS,

hebræis uicesimus, ad Victoriā.

PSALMVS DAUID.

EXAUDIAT te dominus in die tribulationis protegat te no-
men dei Iacob.

*Orandū pro
magistratibus*

Hunc psalmum ferme omnes de Christo exponunt, mihi autem uidetur ea expositio remotior esse, q̄ ut literalis dici possit. Vnde simpliciore & planiore sensu, psalmum arbitror esse litaniā quandam generalem pro magistratibus & ijs qui in sublimitate constituti sunt, pro quibus & Apostolus. i. Timot. i. Iubet primū omnī orari, ut quietā & tranquillam uitam agamus. Et ut dicit, quod sentio, uidetur Dauid, hūc psalmū adidisse, pro quodā religioso & sacro classico, quo se & populū animaret & formaret ad orandum & pie gerendum in re bellica, aduersus hostes pietatis, quales nos Turcas arbitramur.

*Principes po-
puloꝝ qua-
les sint.*

Totus autē psalmus, per singulos ferme apices, hoc uult, ut princeps populorum, nullis presumat uiribus, nullis confidat opibus, nullis nitatur suis consilijs, iuxta illud psal. xxxiij. Non saluatur rex per multam uirtutē, & Gigas non saluabitur in multitudine uirtutis suæ, fallax equus ad salutem. In abundantia autem uirtutis suæ nō saluabit, sed de cœlo expectet adiutoriū, de cœlo uenire sciat uictoriā, & in solo nomine domini speret, & oratione sicut Moses pugnet. Ita propheta simul orat & docet, necessariam sane doctrinam, quam rari obseruant principes, Minus enim esset bellorum & feliciores uictoriæ, si ad regulam huius psalmi in domino præsumerent, fortius orantes q̄ credentes, essentq; uere tum elohim, simulachra dei in terris & diuini principes, nec pugnarent, nisi uocati & coacti, iusta causa, in humilitate cordis. Ideo statim oritur psalmus: Exaudiat te dominus, principem sursum ducēs in conspectum dei, ut huius consilio & auxilio agat, quicquid agit.

*Orandum po-
tius q̄ creden-
dum.*

In die tribulationis, Et hic monentur principes officium suum, ut sciant, se se positos in sublimitate, pro salute populi, pro qua multa patiantur & laborent, & sic principatus eorum, uere dies tribulationis eorum, neq; enim otiosi & uoluptuarij, qui propter seipsos tantum principantur, digni sunt, pro quibus

hæc del

hæc dei magnalia petantur, immo nec principes sunt, sed pores in uolutabris suis, Qui autem ex animo populi salutem quærit, nunquid sine tribulatione erit, Nota;
aduerfabitur enim ei Satanas & totus orbis.

Protegat te nomen dei Iacob, Non gladius, non clypeus, non thorax, nec ullum aliud præter nomen dei, psal. xliij. Nō enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me, quomodo autem & quibus armis protegit nomen dei? Scilicet fide & inuocatione sui, sicut Iohel dicit: Omnis qui inuocauerit nomen domini, saluus erit, Et Prouerb. xvij. Turris fortissima nomen domini, ad ipsum currit iustus, & exaltabitur, sic enim inuisibili uirtute protegetur, seu exaltabitur, eadem enim hic & illie dictio est, quæ magis exaltationem significat, quæ protectionem, Isaix. ix. Eleuabit dominus hostes Razin super eum, Pura erga fiducia in deum, opus est rectori populorum, ut nec præsumat in uiribus, nec desperet in impotentia sua. Idem est apud dominum, saluare in multitudine & in paucis, ut, j. Regum. xliij. & ij. Paralippome. xliij. scribitur.

Apposite autem & tempestiue dicit, Nomen dei Iacob, non Israel aut alio epitheto, nomen dei commendans, Iacob enim a planta, supplantator dicitur, quod proprie ad aduersarios & diem tribulationis pertinet, ut per nomen dei, princeps populi protectus euadat, uictor & supplantator hostium suorum.

Mittat tibi auxilium de sancto,

Et de Zion tueatur te.

Pro, tueatur te, Hiero. Roboret te, Quod magis exprimit fiduciam & uirtutem cordis, qua, qui robustus fuerit, omnibus malis superior facile erit. Ab inuis, mundus ab extra sese tueatur & roborat suos dominus. Contr. mundus ab extra sese tueatur & roborat. Hoc est quod dicit, de sancto, & de Zion. Sanctum enim satis diximus, separatim, absconditum, & inuisibile significare, ubi sensus non attingit, & ratio nihil comprehendit, ut de sancto sit, de cælo, & de solo deo, qui in sancto habitat, quo pulchre fidei naturam indicat, quæ credit quod non uidet & expectat fortiter auxilium, nesciens tamen unde ueniat. Homo autem de prophano & eo, quod patet, auxilium petit & expectat, sed uana salus hominis.

Idem per repetitionem est, & de Zion roboret te, auxilio enim roboratur, ut repetita oratio & affectum augeat & certum auxilium præmittat. Quid autem de Zion dicitur? utique non de Aegypto, nec Babylone, pro suo enim tempore loquitur, cum dominus in Zion habitaret & coleretur, ac si dicat, Nō extra te curras, sed intra te robur domini expectes, ueniet si tu non discedas, roborabit, si nusquam roborari quæras, non enim fugientibus, sed fortiter expectantibus uenit, Nec hoc uersu aut ullo alio, fuga consulit tribulationem eua, quemlibet suum hominem tutatur ex ipsomet, non per auxilium hominum, cuius rei exempla sunt, quæ populum Israel sæpius liberauit, nullis in circuitu gentibus adiuuantibus, sed cunctis aduersantibus, sola præsentia sui in Hierusalem & Zion per uerum cultum suum. Et quoties non de Zion, sed Aegypto aut Assyrijs auxilium expectauerunt, toties ceciderunt, & baculo aridino innixi peius collisi sunt.

Na ij Et uox

Deus ab inuis, mundus ab extra sese tueatur & roborat. Sanctum.

Tribulatio, fuga nō euadenda.

*Zion nunc est
totus orbis.*

Et uox de Zion, emphasin suam habet, Specula enim dicitur non tantum, quod nos per fidem speculemur seu presentem deum habemus, sed quod & ipsi oculi domini super nos aperti sunt, sicut dicit psal. xxxiiij. Oculi domini super iustos, Et, xxxj. Firmabo super te oculos meos, Id quod olim, super solam Zion, tunc electum sibi locum faciebat, Nunc Zion est totus orbis, ubi cumque enim creditur in deum, ibi uidetur & uidetur deus deorum in Zion, sicut & psal. iij, diximus, de lumine uultus domini super nos, Recte autem uersus hic sequitur precedentem, quia exaltari in nomine domini super hostes non contingit, nisi de caelo roboretur cor principis, ut hoc uersu, uelut causam & modum reddat precedentis uersus.

Memor sit omnis sacrificij tui,

Et holocaustum tuum pingue fiat.

Sela.

Fide gratificamur deo.

Et hic uersus Tautologicus est, quales ferme omnes huius psalmi sunt. Pre dicti autem duo personam deo commendauerunt, quæ non nisi fide pura gratificatur in conspectu dei, his duobus sequentibus opera eius commendat, recto & pulchro ordine, sic enim respexit dominus prius ad Abel, & postea ad munera eius, Insuper hic uersus sacrificium, sequens consilia & studia commendat, ut prius sit facere quam dicere, prius significare quam petere, Multi enim dicunt, Domine domine, & non autem faciunt uoluntatem patris, immo contraria faciunt, ideo & oratio eorum fit in peccatum, Et uidemus hic non orari, nisi pro bono & pio principe, neque enim impius orat, ut exaudiatur, neque credit, ut de sancto roboretur, & si foris sacrificet opere seu simulet potius se sacrificare, At hunc suum principem non facit sacrificare, sed sacrificanti optima precatur, nisi dixeris, quod sacrificium principis, sit commune populi quoque, in quo pijs aliqui sunt, quorum precibus & ille postuletur bonus & saluus fieri cum illis.

Princeps impius non orat.

Sacrificia in noua lege abrogata.

Nota bene.

Euincit autem hic uersus, David fecisse hunc psalmum, ut pro se oraretur a cantoribus a se institutis, quia sacrificium & holocaustum ritus Mosaii memorat, quæ in noua lege abrogata sunt, non quod mala fuerint, sed quod impleta sint per Christum, & fiduciam iustificationis præstabant superbis, Nihil enim peccaretur, si hodie, ritu eodem, quisquam sacrificaret, modo id faceret, nulla fiducia iustitiæ, aut necessitate conscientie, libera enim & licita sunt omnia, quæ contra fidem non sunt.

Externa uariant, interna manent.

Non tamen ideo psalmus hodie & alijs orandus non est, sicut enim alia persona, alia causa, aliud tempus, alius locus, in noua lege sunt, ita & aliud sacrificium, eadem tamen fides & idem spiritus, per omnia secula, loca, opera, personas manent, Externa uariant, interna manent, Non enim in omnibus est unum opus, sed una fides, nec ubique unus seruus, sed unus dominus, Et diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, & diuisiones ministracionum sunt, idem autem dominus, & diuisiones operationum sunt, idem autem deus, qui operatur omnia in omnibus, Sic, qui in Abraham circuncisionem uoluit, idem in nobis baptismum uoluit, eadem prorsus uoluntate, & in eadem prorsus nostra fide, diuersa tamen operatione, oportet enim Ecclesiam ab initio mundi altare Christo circumdanda, tam uarietate, & dispensatricem esse multiformis gratie dei secundum diuersitatem membrorum, temporum, locorum & causarum, quæ mutabilia sunt & uaria, ipsa

dicatur non tantum
nus, sed quod & ip
ij. Oculi domini so
od olim super ioh
rotus orbis, ubi cano
m' in Zion, sicut &
ste autem uersus hic
per hostes non co
elut causam & mo

Sela.

psalmi sunt. Pre
si fide pura gra
commendat, re
del, & postea ad
studia comen
ti enim dicunt,
mmo contraria
non orari, nisi
neq; credit, ut
se sacrificare,
optima preca
uoq; in quo
nus fieri cum

o se oraretur a
Mofici me
ed quod im
erbis. Nihil
o id faceret,
ra sunt om

enim alia
& aliud sa
ra, opera,
nibus est
s. Et dicit
unt, idem
omnia in
baptismu
erfa tamē
circunda
diuersi
a sunt &
aria, ipsa

uaria, ipsa tamen una semper eademq; perseveret Ecclesia.

Quod ergo nostrum sacrificium est: Aliquot seculis sacramentum panis & uini, pro sacrificio summo habitum est, sed impia (ut alias diximus) opinione: In noua enim lege, nec templum est, ut in Apocalypsi uisum est in noua ciuitate Hierusalem, nec sacrificiū, quod Danielis, ix. defecturum predictum est, Sed nos ipsi sumus templum dei, ut Paulus, j. Corin. ij. docet, Ita sumus etiam ciuitas dei, ita & sacrificium, & omnia quæ olim & nunc, corporalibus tem- plis & oblationibus figurata sunt. Vnde Rom. xij. Apostolus: Obsecro uos, per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora uestra, hostiam uiuentem, san- ctam, deo placentem, rationale obsequium uestra. Varias autem sacrificio- rum antiquorum interpretationes omitto, contentus duobus illis, quæ docet David psal. xlix. Sacrificiū laudis honorificabit me. psal. iij. Sacrificate sacrificia iustitie, psal. j. Sacrificium deo, spiritus contribulatus. Ad idem Daniel. ij. In anima contra & spiritu humilitatis suscipiamur, sicut in milibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum hodie in conspectu tuo, ut placeat tibi, quoniam non est confusio confidentibus in te. Et Osee, xij. Omnem aufer iniquitatem & accipe bonum, & reddemus uitulos labiorum nostrorum. Heb. xij. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo, id est, fructum la- bitorum contentium nomini eius. Et psal. cxv. Tibi sacrificabo hostiam lau- dis, & nomen domini inuocabo. Et, liij. Voluntarie sacrificabo tibi, & confite bor nomini tuo domine, quoniam bonū est, & his similia.

Sacrificium nostrum.

Templum & sacrificium hoc tēpore.

Sacrificium itaq; nostrum, quo in die tribulationis offerimus, cor cōtritum est, & confessio peccati, hoc est, nos ipsi, in tribulatione ad deum gementes, tribulationem iustam agnoscentes, patienter ferentes nostri mortificationem, inq; omnem uoluntatem dei nos offerētes, hoc enim signat uniuersus ille tur- multus figuratiū hostiarū, cum suis cædibus, sanguine, exultatione, & similibus in lege Mosi præceptis. Ignis ille consumptor, ardor spiritus sancti est, diffun- dens charitatē in cordibus nostris, quæ deuorat, quicquid est carnis & ueteris natiuitatis in nobis, id quod est, holocaustum, id est, in totū igne cōsumptum, offerri, ut nobis mortui, deo uiuamus, & mēbra prius iniquitati seruentia, iu- stitiz nunc seruiant, Et in his omnibus, deo confiteamur, laudemus & gratias agamus, Ligna quibus ignis ille alitur uerba Euāgelij sunt. Cultri quibus ex- cundantur aialia, uerba legis sunt, occidētia ueterem hominem, & detracta pelle uentustatis, sup altare Christū imponētia. In fide em̄ Christi oīa fieri oportet.

Quo ingiter deo sacrificandum.

Holocaustū.

Quid uero est, pingue fieri holocaustum: Sine dubio allegorice, plenum, delicarum, placitum ac iucundum significat. Pinguedo enim mysterio abun- dantia & iucunditatis seruit, Gen. xlix. Aser pinguis panis eius & prebebit delicias regibus, Sic psal. xvj. diximus, Adipem impiorum esse, proceres eorū, diuites, electos, & delicatos uoluptuarios, Sumitur scilicet allegoria ab usu ho- minum, qui pinguibus & benepastis pecudibus, ceu electioribus, delectant. Sic & psal. lxxj. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exul- tationis laudabit os meū. Inde in scripturis passim pinguis ager, pinguis mōs, quæ latine, lætum & iucundū dicimus, Hebræa autē dicitio, hoc loco ambigua est, ut possit etiā sic transferri, Et holocaustū tuū incineret. Sela, Quod, ad ho- locaustū satis apte dicitur, potest autē utrunq; simul accipi.

Pinguedo sa- crificij.

Sela quod in fine huius uersus addit, quid sit, in superiorib; diximus, inditiū scilicet, cuiusdā insignis affectus occulci, per spiritū pro tpe excitatū sup pin- guedine & incineratione holocausti huius, quæ nemo nouit, nisi qui accipit. Nn ij Tribuat tibi

Tribuat tibi scdm cor tuum, & omne consilium tuum cōfirmet.

Certe summe cauendum, ne pro tyrannis & qui non nisi sua quærent, sic oramus, nisi in hoc cum illis sentiamus, q̄ nullus princeps, nō uelit sua florere & in pace abundare, cum propter pacem & bella geratur, & ita pro ciuili eorum bonitate precemur. Magis tamen, pro bono principe intelligitur orare, qui *Bonus princeps* enim talis est, multis impetitur aduersarijs, præcipue ab illis ipsis malis tyrannis indigetq̄, diuino auxilio, quo sua consilia & desideria contrarios implentur. Non enim pro tyrānis, sed pro eo quem tyranni præmunt inique, orandum est. Neq̄ filij Israel pro hostibus suis, sed pro Dauid rege suo orabant, in debellandis aduersarijs laborante. Ita & nostri, illi Turcuorū Martes, qui contra Turcas insaniunt, orationibus magis niti deberent q̄ uiribus, quod cum non faciant, sintq̄ ipsi peiores Turcæ, populum Christi uastantes, nescio an fortius contra eos an contra Turcas orare debeamus. Certe, ut hodie res habent, non modo pro Imperatore, Regibus & Principibus orari oportet, ut eorum cor & consilium impleatur, sed ut cor eorum aperiatur & intelligant, qui sint ueri hostes Ecclesie, in quos consultare, & cor commouere debeant, donec enim cæci non uident, q̄ nos ipsi egeamus castigatione, quomodo consultare possunt pro quo eorum consilio implendo, orare debemus. Inuenire tamen est aliquot inter eos, qui cæci non sunt & rebus nostris consultum uelint, pro his dicamus & ardentè dicamus: Tribuat tibi dominus scdm cor tuum, & omne consilium tuum impleat, siue ut noster dicit, confirmet.

Orationibus nō uiribus cōtra Turcas nitendum.

Lætabimur in salutari tuo, & in noīe dei nostri magnificabimur.

Impleat dominus omnes petitiones tuas.

Impleat, hic dicit, cum idem uerbum superius, confirmet, reddiderit uariis interpretis. Verbum hoc, Lætabimur, psalmo. v. diximus significare lætitiā uocalem, seu iucunditatem uerborum, qua solent homines gaudium suum iactare: Sonatq̄ hoc loco in exhortationē, tanq̄ ab ijs dictum seu dicēdum, qui primum ineunt, & superba fiducia iactant auxilium domini super se in salutem, sicut illi ludicum. vij. Clamauerunt, gladius domini & Gedxonis. Et quomodo Iosue. vj. Clamauerunt filij Israel & mox ceciderunt muri Hiericho. Et rex Abia. ij. Paralip. xij. eodem exemplo cum suis uociferans quinquaginta milia occidit de filijs Israel. Sed & nūc etiam perseuerat usus militum, iactantium ducis sui nomen & gloriam ad animandos sese aduersus hostes, prorsus cum affectum & ritum, sed pium & religiosum, hic uersus docet.

Hunc sensum cōfirmat uerbum sequens, magnificabimur, quod perperam a nostro redditum, a Hieronymo uertitur, ducemus choros, nec hoc satis. Alij, Insignes & nobiles erimus, dicunt. Volunt alij uerbum castrense esse, Dazgel enim uexillum, seu insigne exercitus significat. Inde hoc uerbu, *hara nidgol*, significare id, quod uexillum erigemus, seu si sic liceret dicere, uexillabimur, *wollen panier vffwerffen*, quod & ipsum est, opus prelium in eūtiū, ut non solum uoce clament, sed & signa sua iactent, sicut uiri Gedxonis non solum tubis sonabant & uociferabantur, sed & lagenas, uice uexillorum complodebant & iactabant.

Igitur in salutari tuo, id est, in uocata salute tua per fidem, Lætabimur & clamabimus lætantes, & in nomine tuo, id est, in uocato nomine tuo, eadem fide uexilla

uexilla erigimus, hoc est, in uirtute tua nō nostra, cū fiducia inibimus certamē cū omnibus hostibus nostris, Dñi em̄ est salus & uictoria. Idem aut̄ est salus, quod salutare, licet interpretes libenter salutare soleant nāferre. Q. si in bello prophano, adeo necessarium est, in salute dei uociferare, & in nomine eius uexilla sustollere: Quāto magis hoc factū opus est, nostris Christianis ducibus, dum aduersus spiritalia nequitia in cœlestibus, contra prudentiam carnis & hæreses præliamur, ne nostra insignia, nostros titulos, nostrasq; imagines, & in nomine ac salute nostra iactemus, id est, philosophiam, humanas traditiones, & alia portenta nostri nominis & uirtutis proferamus, sicut modo faciunt pontifices ridiculi. Nostrum uexillum, uerbū crucis est, triumphale signum, sanguine Christi purpuratum, quod Ecclesia Christi, quæ est terribilis sicut castrorum acies ordinata, opponit omnibus potestatibus tenebrarum. Extulisse enim aliud uerbum, est nihil aliud, q̄ puerorum more ludere in ferijs seu ferijs carnalibus.

Impleat dominus omnes petitiones tuas. Et hæc uox est exhortatoria cum fiducia euntis in prælium, ac si dicat. Nos intus & in nomine domini, sub tuis signis militamus, tibiq; regi & duci nostro paremus, dominus autem, faciet quod suum est, & impleat petitiones tuas. Nostrum est nescire, quod futurum est, & tamen tibi obedire, sic. ij. Reg. x. Ioab princeps militiae Dauid instructa utriusq; acie, in manu dei uictoriam ponens, ait, Pugnemus pro populo nostro, & pro ciuitate dei nostri, dominus autem faciat, quod bonum est, in conspectu suo.

Nunc cognoui, quoniam saluum fecit dominus Christum suum,
exaudiet illum de cœlo sancto suo.

In potentatibus salus dextræ eius.

Ea quæ hætenus orauit, nunc in spem certissimam erectus plane promittit propheta. Sic enim sibipst̄ infallibiliter persuadet fore, affectus, in deum plenissime fidens, qualem hæc uerba indicat, ac si dicat, En rem aggrediamur, & scimus certeq; sumus, quia dominus saluabit Christum suum, Neq; enim possibile est, ut non exaudiat eum, qui tanta fide, talibusq; affectibus de deo præsumit, quia non est cōfusus confidentibus in te, Daniel. iij. Et ipse saluator sperantium, psal. xvj. Ideo dicit, Nunc scio, quoniam saluum faciet. Esse enim uerbum futuri temporis, cogit id quod sequitur, exaudiet illum de cœlo sancto suo, q̄q; possit, per modum participij præsentis temporis uel nominaliter uerius, sic uerti. Nunc scio, quoniam saluans seu saluator dominus Christi sui exaudiet eum. Et ex supradictis, notum arbitror, hebræam linguam, frequentissime ac idiotismo propriissimo uti uerbo præteriti temporis, pro præsentis, ut hic, Nunc cognoui, id est, iam scio, seu nūc factus sum sciens, si absoluto statu accipi placet.

Est autē uersus exhortatorius fidei constantiss. seipsam persuadentis, immo ex affectu prædicto persuasæ, Qui em̄ sic animatus est, ut audeat dicere, latrabimur in salutare tuo, & in nomine tuo uexilla tollemus, simul certissimus est, sese nō derelinquendū, sicut reuera & certissimū est, id quod solus ipse sentit. Sic Paulus audet, Ro. viij. Certus sum, quod neq; mors, neq; uita &c. nos separabit a charitate, quæ est in Christo, Et alibi, Certus sum, quia potens est depositum meum seruare in diem, Cuius enim cor, dicit, Ego credo, infallibili si-

Nn. iij. mul seque

mul sequela dicit, certus sum ita fore, sicut credo, Fides enim, si uera est in corde, adeo certe affirmat, id quod credit, ut nihil certius futurum esse, persuaderi possit, atque adeo iam scit, ac si factum sit, ideo hic non dicit, opinor, aut cogito, aut intelligo, sed scio, seu cognoui, quoniam saluum faciet, id est, certus & persuasus sum, Ut suo more Paulus loquitur, eodem tamen sensu.

*Certi sumus
de gratia.*

Hoc iterum argumentum est aduersus impios illos sophistas qui nos incertos faciunt, de gratia & charitate dei in nobis, garrientes temerarij esse assertu, nos diligere aut credere aut certos esse de opere dei super nos, cum nihil sit abominatius ista incertitudinis opinione. Vnde placet hebraeus idiotismus, quo hic uerbum, Cognoui prateritum (quo fides commendatur) cum uerbo futuro, Exaudiet (quo opus creditu significatur) componitur, ut obstruatur os loquentium iniqua, & sciant, opera dei super nos futura, per fidem esse creditibus debere, ceu presentia immo praterita, Hinc enim prophetia frequentissime utuntur uerbis prateritis, praesertim in lingua hebraea, non tantum propter certitudinem (ut dicunt) prophetia, sed magis propter ostendendam & docendam fidei naturam.

*Prateritum
pro futuro.*

Et satis miror, cum fateantur in uniuersum omnes articulos, de secundo aduentu CHRISTI, de extremo iudicio, de aeterna uita & inferni igne, esse certissime futuros, & haereticos asserant, qui in his dubitent aut incerti sint. Similiter, si quis de creatione, incarnatione, & toto mysterio Christi praterito, dubitet aut incertus sit, haereticum statuatur, cur audeant Catholicum asserere, si quis dubitet, se esse in gratia, se consequi misericordiam in sacramento, certissime & infallibiliter habere propitium deum, cum hic articulus sit primus omnium, ubi dicitur, Credo in deum patrem, omnipotentem: Caeci caeci sunt & duces caecorum. De prateritis & futuris deo credunt, de presentibus non credit, Nos autem cum propheta constanter & praesenter dicamus, Nunc cognoui, quoniam saluum faciet dominus Christum suum, De uerbis cognoscendi, faciendi, intelligendi, aliquando latius dicemus, de caelo & sancto, dictu est uersu, ij.

*De presentibus
certi sumus sicut de
praterito &
futuro.*

In potentibus salus dextra eius.
Et hoc uerbu est animosa fidei euntis & exhortantis, de auxilio dei futuro securu, ut si nostro more & sensu diceremus, Scio quod exaudiet illum, & potenter saluabit eum. Est enim tropus hebraeus: In potentibus salus dextra eius, idemque sensus, qui psal. cxvij. Dextera domini fecit uirtute. Hoc est, quando dextera dei saluat, non est ulla uirtus aduersaria, quae perdat, quia non solum potens est, seu in potentia salus, quam dextera eius facit, sed etiam in potentibus, id est, multis modis potens, Nomine enim isto plurali, licet barbaru & absurde sonet latinis, exprimitur, eximia illa fides, quae deo tribuit, tantam uirtutem & sapientiam, ut non una, sed multis uis possit saluare, etiam si ipsi, qui laborant, nulla appareat, Miraque emphasin & lepitasin habet ea uox, plena affectu sublimissimo, & de dei uirtute praesumensissimo, *El yaş yn nur machê/er: wiet vnd Ean wol helfen.*

Potest ex heb. etiam sic reddi, Nunc cognoui, quoniam saluas dominus Christum suum, exaudiet illum de caelo sancto suo, in potentibus salutis dextrae suae, Ut omnia pendeant a uerbo, Exaudiet, quod respondebit, etiam Hebraeis sonat, ut sit sensus, Exaudiet illum potenter saluando, sua solius dextera, non hominum uirtute, Et sic sonat in abnegationem auxilij humani, & emphasis est in uoce, dextrae suae, qui sensus mihi ualde placet, tamen non longeuariat a priore.

Christum suu,

cinctus in bellum iustus & exaltabitur, id est, superabit & uictor erit, Currit autem in ipso, id est, in memoria & fide eius.

*Bellum in-
ternum.*

Emphatis autem insignis est, in uerbo, Memores erimus, nulli cognita, nisi experto, sine dubio enim propheta hic experientiam suam signat. Quis enim putet, quenquam sola memoria nominis domini uictorem fieri, nisi expertus fuerit? sed & quod arduum id ipsum sit, ut nominis domini non obliuiscatur, quis credit? cum ibi urgeat mors, ignominia, conscientia & mille pericula, quibus ut multo uiolentioribus copiis intus oppugnatur cor, quam corpus foris, ut distractum in praesentia & circumstantia & irruentia, amittat nomen domini. Neque factum est, semel ab initio cogitasse & inuocasse, sed perseveranti atque constanti memoria meminisse oportet, usque in finem uictoriosum aduersus omnia terribilia & periculosa occurstantia. Sicut enim impossibile est, ut nomen domini succumbat, cum sit aeternum & omnipotens, ita impossibile, ut is cadat, qui in ipso haerit & perseverauerit. Verum impius, in cuius auribus nomen domini, apparet uile, ut quod sit, non nisi flatus & literae transeuntes, haec tam grandia & insignia eius magnalia non capit, ideo relicto ipso, ponit carnem brachium suum, confidit in homine, recedit cor eius a domino, confugiens ad baculum arundineum Aegypti, sicut de Saule dicitur, quod mortuus sit in peccatis suis, quia in dominum deum Israel non sperauerit. Caetera mirabilia nominis domini, affectibus & experimentis relinquenda sunt, quando uerbis & auribus ea nemo potest consequi.

*Fidentes sibi
ipsis.*

Ipsi obligati sunt & ceciderunt:

Nos autem surreximus & erecti sumus.

*Encomium ante
uictoriae ca-
nunt solis fi-
deles.*

Hoc non dicitur historice uel non solum historice, sed magis propheticè, immo fideliter. Solum enim fidei, de deo praesumentis, licet canere Encomium ante uictoriae & rumore ponere ante salutem, ut cui prorsus omnia licent, dum enim credit, iam habet, quod credit, quia fides non fallit, sicut credit, sic fiet ei. Sic Moyses, Exo. xiii. trepidantem populum, ab insequentibus Aegyptiis roborat certissima uictoria, dicens: Nolite timere, stete & uidete magnalia domini, quae facturus est hodie, Aegyptios enim, quos nunc uidetis, nequaquam ultra uidebitis usque in aeternum: Dominus pro uobis pugnabit, & uos tacebitis. Et ita factum est, Pharaone in curribus & equis praesumente, per aquam consumpto.

Pro obligati sunt, melius Hiero. & hebraeus, Incuruati sunt, seu incuruauerunt, absoluto uerbo, ut sonet defectum praesumentis de se uirtutis, quae, subtracta manu dei, in seipsa deficit & incuruatur, aduersario etiam non incuruante. In quo & antithesis pulchrius apparet. Incuruari enim & surgere opposita sunt, sicut & cadere & stare, quod erecti sumus hic dicitur. Porro, per incuruari & cadere, ita defectum, sicut per surgere & stare, profectum significat. Incuruari enim est infirmari & cadere penitus uinci, surgere est praeualere, & stare est uincere, quibus uerbis, rem uelut ob oculos ponit, & uelut coram gestam describit, ad prouocandam fidem in deum, sic enim res habet, ut primum incuruentur & tandem cadant, primum surgant & tum subsistant.

Sed quid hoc? qui fatetur aduersarios curuari & cadere, certe simul fatetur eos prius surrexisse & stetisse. Nunquid & pios, dum surrecturos & staturus facit, simul indicat prius curuatos & lapsos? Absit, uerba enim sunt fidei, defurturis tanquam praeteritis, securissime praesumentis, & rem ut geritur in oculis ho-

minum

& uictor erit, Cuius

us, nulli cognita, nulli
m signat. Quis enim
ieri, nulli expertus futu
bliuicatur, quis cre
pericula, quibus ut
rpus fori, ut diltra
nen domini. Neq; sa
nti atq; conitū me
rfus omnia uentib;
nomen domini luc
scadat, qui in ipso
nomen dñi, appu
am grandia & in
em brachium suū,
ad baculum arum
tis suis, qui in do
s domini, affectu
bus ea nemo pov

agis prophetice,
Encomiū ante
licent, dum em
e fiet ei. Sic Mo
tius roborat cer
domini, quæ fa
ultra uidebitis
. Et ita factum
mpio.

ocurraverūt,
subtrahat ma
e. In quo &
unt, sicut &
ri & cadere,
curari em est
est uincere,
describit, ad
uruentur &

imul facent
& staturos
fidei, defu
oculis ho
minum.

minum pronunciantis. In congressu enim hostium, dum impij, fidunt in curribus & equis, uidentur certe surgere & stare, Contra pij in nomine domini fidentes, uidentur uelut longe impares curuari & cadere. At fides, huic phantasmati sensuali reluctata sic iactat, Etiam si illi surgent & stent in curribus, equis, nos uero curuemur & cadamus, sicut apparet, certi tamen sumus, muta paulo post rerum facie, eos qui surgunt & stant, curuandos & casuros, nos autem, qui uidemur curuari & cadere, uere surrecturos & staturos, immo iam surreximus & erecti sumus. O pulchrum fidei exemplum.

Fides contra
sensum.

Domine saluum fac regem.

Et exaudi nos in die, qua inuocauerimus te.

In nostra translatione, hic uersus potest, uelut epilogus, uel confirmatio haberi, sed hebræus sic distinguit: Domine salua, rex exaudiat nos, die qua uocauimus. In quo nescio quid mysterij lateat, non enim exaudi nos, sed exaudiat nos in tertia persona dicitur, sicut in principio psalmi, Exaudiat te, eadē persona, eodemq; uerbo dixit. Rex etiam in nominatio ponitur nō in accusatio, Pronomen, te, in fine uersus non habetur, Ego si quid secreti habet, spiritualibus relinquo, simplicissimo sensu contentus, quo, deum ipsum, hic regem uocari arbitror, in tertia persona, more hebraico, sicut & in principio psalmi, Exaudiat te dominus. Et Moses Numeri. xiiij. Magnificet fortitudo domini, sicut iurasti, pro, fortitudo tua. Et psal. iij. Domini est salus, & super populū tuū benedictio tua, Et Numeri. xxvij. Prouideat dominus hominem, qui sit super hanc multitudinem, id est, prouide tu domine. Et Gen. xxx. Ioseph ad Pharaonem, prouideat rex uirum sapientem. Ita & hic, exaudiat nos ille rex, Prouideat rex uirum sapientem, hoc est, tu exaudi nos, qui uere es, i. le rex noster, enim articulus notæ insignis, hoc est, tu exaudi nos, qui uere es, i. le rex noster, Nam Dauid qui ministrat tibi, non est rex, nec suum regnum regnat, sed tuū. Tuum enim sumus nos regnum & tu rex noster es. quo affectu, uehementer mouet, hoc est, mouere nos docet deum, qui tunc mouetur, quādo nos mouemur. Quomodo enim non exaudiat quando regnum suum, res sua, gloria sua periclitatur. Hoc est, tunc nos ardentissime oramus, quando nos regnū & partem rerum dei esse cōfidimus, tunc enim nō nostra querimus, & certi sumus, non derelicturum eum, rem quæ sua & regnū quod suum est, præsertim in uocantibus nobis, de quo affectu psal. vii. latius dictum est. Petit ergo hic uersus, generalem & perseverantem salutē a deo hoc modo, Sicut iam saluasti & exaudisti nos, ita fac, ut semper & quacunq; die inuocauerimus, salues & exaudias. Sic enim qui semel expertus est auxilium domini, optat illud perpetuum esse, metuens ne quando se deserat.

Expofuimus hunc psalmum, pro exemplo fidei, de rege quocūq; necdum certum habeo, an legitimum sentum attigerim, quæ enim, uexilla, equos, & currus sonet, quæ cogere uidentur, ut ad externam pugnam trahas psalmum, non tamen ausim negare de Christo intelligendum, & de uexillis in spiritu eū loqui. Mouet me q̄ maxime cū multis alijs, psal. cix. in quo Christus rex sedere iubetur & in medio inimicorum dominari, & sceptrum eius emitti ex Zion, item reges terræ cō quassari, & reliqua, quæ & si carnaliter sonent, tamē penitus in spiritu dicuntur & intelliguntur. Similia psal. lxxj. liceat adducere, Et psal. ij. Virga ferrea, in spiritu dicitur, ita & hic, uexilla facile fuerit in spiritu accipere, Nihil enim obstat mihi, quo minus de Christo exponā, nisi quod allegoriam

Alia expo
tio psalmi de
Christo.

allegoriam vitare propositum est, quod fieri potest, tum quod in nouo testamento, non allegatur hic psalmus, quemadmodum ceteri. Rursus psalmus sequens, ualde urget se de Christo intelligi, & uerissimile est eum de eodem rege loqui, de quo hic loquitur, ut uidebimus.

Certamen uerbi & fidei.

Tutius forte fuerit, in iudicium & arbitrium lectoris, & alteram de Christo breuiter asserre intelligentiam, qua in populi fidelis persona, qui carnalia bella nescit, propheta orat, pro suo quoque rege, qui cum eodem populo ipse dux belli spiritualis, pugnat aduersus potestates & portas inferi. Incomparabiliter enim maioris momenti res est, certamen uerbi & fidei, quo colluctamur non contra carnem & sanguinem, sed contra spiritualia nequitiae in caelestibus, non pro uita aut rebus istis momentaneis, sed aeternis, hoc est, pro iustitia contra peccata & errores. Praeterea quis nouit, an psal. generali sententia utriusque aptetur, quae admodum illud. iij. Regum. vij. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium, de Salomone simul & Christo intelligitur. Et quaedam alia Matt. cap. ij. Ut uox in Rama, de filijs transmigrationis & simul de paruulis ab Herode interfecit. Ponamus ergo ob oculos Christum cum turba martyrum, pro ueritate & regno dei certantes & morientes, aduersus uiolentiam tyrannorum, qui uiribus & armis superiores fuerunt & tamen uicti sunt, & ex praedictis facilis erit sensus. Eadem enim est fides, sed diuersa causa. Hic enim corporaliter succubunt Christus & martyres, illic superant, utrobiusque eodem spiritu operante; qui pro Christo & sanctis interpellans gemitibus inenarrabilibus, simul adiuuas eorum infirmitatem, dicit.

Gemitus Christi & sanctorum.

Exaudiat te dominus in die tribulationis. Cum enim nullus sit, qui consolatur, solusque patiaris in die ista passionis tuae & tecum sancti tui, soletur te dominus & exaudiat, saluum facturum ab inimicis, hoc enim affectu inenarrabili Christum & sanctos suos gemitisse per spiritum, non est dubium, quo & nos in morte & tribulationibus, gemere oportebit.

Protegat te nomen dei Iacob. Nihil enim reliquum est, nisi solum nomen dei, cuius inuocatione, uelut tenuissimo filo, aegerime pendere & seruari putatur salus patientis, cum omnia alia, non modo non seruent, sed perdentibus cooperent.

Mittat tibi auxilium de sancto. At hoc ipsum mire discernitur, solo nomine dei haerere, & auxilium expectare non nisi inuisibile & ab inuisibili deo, qui in sancto separatissimo habitat. Et tamen spiritus, hoc gemitu adiuuat patientes, ut se expectare (& si maximo cum labore) auxilium ineffabile & innominabile sentiant.

Et de Zion tueatur te. Idem Zion, quod sanctum, ut diximus. Expectat enim, & nihil aliud potest, quam quod sentit se expectare robur de Zion habitaculo abscondito dei, quo non modo ferat, sed superet tandem tribulationem.

Memor sit omnis sacrificij tui.

Eius scilicet, quo te ipsum offers deo in mortem. Nam & hic, nisi gemebundus spiritus utcumque suggereret, nondum esse eos in obliuione dei penitus, certe infirmitas ipsorum, hoc ipsum quod patiuntur, & quo se offerunt, reprobari & damnatum obliuioni tradere crederet. Sic enim caro murmuraret. d. Frustra patieris, non erit aliquando deus memor huius sacrificij tui.

Et holocaustum tuum pingue fiat. Id est, abundans fructiferum & plenum fiat. Holocaustum autem hic, sicut & sacrificium in spiritu accipi oportet, ut diximus. Sic enim Christus se totum in cruce obtulit absumendum igne charitatis. Potest hic, pro omni sacrificij dici, totius sacrificij, sicut holocaustum, totum igne

in igne combustum, quo gemitu spiritus eos erudit, ut orent & sperent, nihil frustra sese passuros, sed omnia grata, memorata & plena fore, id quod tam tenui spe expectant tribulati, maxime infirmi, ut magis optare quam sperare uideantur sibi ipsis.

Tribuat tibi secundum cor tuum;

Et omne consilium tuum confirmet, seu impleat.

Et hoc expectare eos facit spiritus, licet infirmitas eis dicat tam desideria irrita, quam consilia uana fore. Puto his quatuor uersibus, uim & naturam gemitus illius inenarrabilis, pulchre tradi, uelut praxi & exemplo quodam. Sequuntur nunc latiora, uergente tribulatione in uictoriam.

Lætābimur in salutari tuo, & in nomine dei nostri magnificābimur.

Impleat dominus omnes petitiones tuas.

De ista factantia & uexillorum erectione & superius diximus, sic enim Christus & Martyres sui, etiam si moriantur, confidunt sese in salute dei, ouare, iactare & uexillum sustollere, eo maiore fiducia predicare & confiteri Christum, quo magis pramuntur, atque etiam si ipsi occidantur, alios, uice eorum, idem facturos confidunt, cum quibus ut unum corpus, ita eadem hanc uocem communem habent, nec dubitant impleri etiam in uitis tyrannis, quæ postulat Christus. Quæ postulat autem psalmo. ij. Postula a me & dabo tibi gentes in hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Hanc enim postulationem obtinuit, orantibus & uexillificantibus (ut sic dixerim) Martyribus, id est, cum fiducia confitentibus, predicantibus, morientibus.

Nunc cognoui, quoniam saluum fecit dominus Christum suum.

Exaudiet illum de caelo sancto suo,

In potentatibus salus dextræ eius.

Exponatur ut supra, Saluum enim fecit Christum & exaudiuit, dum, multiplicata Ecclesia, Impleuit postulationes eius, Exaudiuit autem, In fortitudine salutis dextræ suæ, id est, quomodo solet dextra eius saluare, quæ non saluat, nisi impotentes, Potens enim est deus in infirmis, bonus in malis, blandus in aduersis. Sic præsumi de deo docet spiritus adiutor infirmorum.

Hi in curibus & hi in equis,

Nos autem in nomine dei nostri memores erimus.

Satis ex prædictis patet sensus, Tyranni enim uiribus, Martyres sola nominis dei memoria & assidua inuocatione uincunt.

Ipsi curuati sunt & ceciderunt,

Nos autem surreximus & stamus.

Sic enim Ecclesia creuit & firmata est, eo ipso, quo oppressa est, Et impij tyranni uastati, dum potentissimi erant, ut omnia hæc experientia uidemus impleta, quamquam alij sint, qui cadunt Martyres, & alij qui surgunt fideles, tamen quia unus populus est, per Synechdochen uisitatissimam figuram in sacris literis, id quod partis est, totum sibi uendicat, quamquam reuera & martyres in spiritu surgunt, dum multi in eorum fidem succedunt.

Domine saluum fac,

Rex exaudiat in die qua inuocauerimus.

Sensus idem, qui superius datus est.

o o Psalmus